

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри української
філології та журналістики
протоколі від 03.09.2020 р. № 2
в.о. завідувача кафедри

 (проф. Володимир ОЛЕКСЕНКО)

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ

Освітня програма – 035 «Філологія (українська мова та література)»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Спеціальність – 035 Філологія

Спеціалізація 035.01 Філологія (українська мова та література)

Галузь знань – 03 Гуманітарні науки

Херсон 2019–2020 н.р.

Опис курсу

Назва освітньої компоненти	Культура українського мовлення
Тип курсу	Обов'язкова компонента
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень освіти
Кількість кредитів/годин	3 кредити / 90 годин
Семестр	II семестр
Викладач	Тетяна Окуневич (Tetyana Okunevych), кандидат педагогічних наук, доцент кафедри https://orcid.org/0000-0001-6972-6983
Посилання на сайт	http://ksuonline.kspu.edu/
Контактний телефон, месенджер	096 321 4746
Email викладача:	boday3125@gmail.com
Графік консультацій	Вівторок 15:00-17:00, ауд. 463 або за призначеним часом
Методи викладання та контролю	методи викладання: словесні проблемно пошукового характеру, наочні (презентації); прийоми: пояснення, спостереження, аналіз, класифікування, узагальнення, порівняння демонстрування; методи контролю: тести, індивідуальні творчі завдання
Форма контролю	Залік

2. Анотація дисципліни: Курс «Культура українського мовлення» спрямований на лінгвістичне поглиблення знань здобувачів освіти про норми сучасної української літературної мови, ознайомлення з комунікативними якостями мовлення; формування вмінь доцільно послуговуватися мовою та її одиницями в різних ситуаціях спілкування з урахуванням мети спілкування та кола співрозмовників. Ця мовознавча дисципліна досліджує і пропагує кодифіковані норми літературної мови, стилістичні можливості вияву їх та відхилення від норм, забезпечуючи стабільність і рівновагу мови. Важливе значення у засвоєнні курсу є засвоєння здобувачами системи комунікативних якостей мовлення, що сприятиме формуванню вмінь продукувати тексти різних мовних жанрів, редагувати своє й чуже мовлення, аналізувати й удосконалювати своє мовлення. дотримуватися правил мовного етикету

Організація навчального процесу: Курс охоплює лекції, практичні / семінарські заняття, завдання для самостійного опрацювання, консультації, бесіди, залік.

3. Мета та завдання дисципліни

Мета: дати здобувачам освіти необхідні знання про культуру українського мовлення, його закони та норми; навчити орієнтуватися у різних мовленнєвих ситуаціях; ознайомити з основними правилами мовленнєвого етикету; систематизувати знання про комунікативні якості мовлення; розширити уявлення про роль і місце культури мовлення в житті людей.

Завдання:

- поглибити знання здобувачів освіти про мову, мовлення, спілкування, норми літературної мови, стилі мовлення та ознаки їх і комунікативні якості мовлення; розкрити багатство виражальних засобів мови на всіх її рівнях;
- підвищити загальну культуру здобувачів, рівень гуманітарної підготовки й гуманітарного мислення;
- сформувати психологічну готовність ефективно взаємодіяти з партнерами по спілкуванню; сприяти формуванню відкритої до спілкування особистості;
- дати змогу оволодіти культурою спілкування у життєво актуальних сферах діяльності, насамперед у мовних ситуаціях, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю; сформувати вміння точно, в логічній послідовності, лаконічно й виразно, відповідно до умов комунікації висловлювати власні міркування, передавати необхідну інформацію, емоційно впливати на аудиторію, підтримувати з нею належний контакт; вільно й комунікативно виправдано користуватися виражальними засобами української мови, залежно від стилю і типу мовлення та ситуації спілкування; удосконалювати навички усного й писемного мовлення.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність.

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки, здійснення інновацій та характеризується комплексністю й невизначеністю умов і вимог до професійної або дослідницької діяльності

Загальні компетентності:

- ЗК 3.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 5.** Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 6.** Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 11.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності:

- ФК 1.** Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.
- ФК 2.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні
- ФК 6.** Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
- ФК 8.** Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
- ФК 11.** Здатність до надання консультацій з дотримання норм української літературної мови та культури мовлення.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти застосовувати їх в практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною мовою.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

5. Структура курсу

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
Денна	3 кредити / 90 годин	24	16	50

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

1. Мультимедійний комплекс:
2. Ноутбук ASUS x 502 CA (x 502 CA - XXOOSS) white
3. Проектор Optoma S 310
4. Екран Brateck PSDC 72 мобільний 72 (4: 3) 145 x 10
5. Акустична система ACME by krator» Multimedia speaker Model:SS111W (2x2,5 Вт)
6. Відкритий доступ до електронного архіву-репозитарію ХДУ: eKhSUIR.kspu.edu

7. Політика курсу

Навчальний процес. Для успішного завершення навчального курсу і складання підсумкового контролю з дисципліни здобувач повинен систематично відвідувати заняття (лекційні і практичні), брати активну участь в обговоренні питань, зокрема дискусійних, що виносяться на практичні / семінарські заняття, здійснювати критичний аналіз наукової літератури, виконувати письмові роботи, передбачені планом заняття та самостійною роботою, виступати з повідомленнями / доповідями, вчасно виконувати та подавати на перевірку заплановані тестові завдання тощо).

Академічна доброчесність. Письмові роботи здобувачів вищої освіти, передбачені програмою курсу, мають бути оригінальними і самостійно виконаними за умови, якщо завданням не передбачено групову / парну роботу.

Поточні й підсумкові оцінки, результати заліку залежать від доброчесної підготовки здобувачів до занять, самостійного виконання ними письмових завдань і підсумкових тестів. Головне для кожного здобувача – виявлення належного рівня знань, умінь і навичок, високого рівня сформованості фахової та комунікативної компетентностей.

Література. Наукова література до курсу, надається викладачем і викладена на сайті кафедри. Студенти також заохочуються до використання літератури з інших джерел (сучасних), які не подані в переліку рекомендованих.

8. Схема курсу

Тиждень дата	Тема, план	Форма навчального заняття	Список рекомендованих джерел (позиції за списком літератури)	Завдання для самостійної роботи	Макс. кількість балів
Змістовий модуль 1. Основи культури мовлення					
Тиждень 1 дата, академічних годин	Тема: Культура мови і мовлення – показник загальної культури людина План 1. Мова і культура – основні теоретичні поняття дисципліни. 2. Мова і мовлення як основні поняття КМ. 3. Мова і мовлення: форми і види. 4. Мовна ситуація. Мова і культура. 5. Культура мови вчителя.	лекція 2 год. пр. зан. 2 год. сам. роб. 4 год.	2, 5, 9, 10, 15, 33, 34, 35, 38	1. Скласти список літератури до теми. 2. Підготувати повідомлення з теми «Мовна ситуація в Україні». 3. Виконати практичні завдання, прикріплені в CLASSROOM	ТЛ – 1,0 ПЗ – 5,0 СР – 2,0 max – 8,0
Тиждень 2 дата, академічних годин	Тема. Культура мови та етика спілкування План 1. Спілкування і комунікація. 2. Мовленнєва комунікація (спілкування), її структура і види.	лекція 2 год. пр. зан. 2 год. сам. роб. 4 год.	2, 5, 6, 9, 10, 15, 29, 33, 34, 35, 41, 45	1. Створити електронну презентацію до теми заняття 2. Підготувати повідомлення з теми «Ортологія як наука про культуру	ТЛ – 1,0 ПЗ – 5,0 СР – 2,0 max – 8,0

	3. Комунікаційні системи 4. Етикет і культура спілкування			мови в її усному та писемному оформленні» 4. 3. Виконати практичні завдання, прикріплені в CLASSROOM	
Тиждень 3 дата, академічних годин	Тема: Норми сучасної української літературної мови План 1. Культура мови і норма. 2. Поняття „мовна норма”. 3. Мовні варіанти і норма 4. Мовна норма і стиль	лекція 2 год. пр. зан. 2 год. сам. роб. 4 год.	2, 5, 6, 7, 9, 10, 15, 33, 34, 35, 45	1. Скласти таблицю «Норми мови і мовлення» 2. Виконати практичні завдання, прикріплені в CLASSROOM	ТЛ – 1,0 ПЗ. – 5,0 СР – 2,0 max – 8,0
Тиждень 4 дата, академічних годин	Тема: Типи мовних норм План 1. Типи мовної норми. 2 Орфоепічна правильність українського мовлення. 3. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови. 4. Лексикологічні норми. 5 Словотвірні та правописні норми й культура мовлення. 6 .Граматичні норми літературної мови: 6.1. Морфологічні норми; 6. Синтаксичні норми і культура фахового мовлення. 7. Стилїстичні норми.	лекція 2 год. пр. зан. - сам. роб. 8 год.	2, 5, 6, 7, 9, 10, 14, 2415, 33, 34, 35, 39, 41, 44	1. Підготувати повідомлення з теми «Правильність – головна мовленнєва якість культури мовлення» 2. Виконати практичні завдання, прикріплені в CLASSROOM	ТЛ – 1,0 ПЗ. – СР – 3,0 max – 4,0
Тиждень 5 дата, академічних годин	Тема: Мовна норма і варіанти норми План 1. Ознаки норми: 2. Види (типи) структурно-мовних норм 3. Причини зміни норми 4. Норма безваріантна і варіантність норми. 5. Паралельні способи вираження одного і того ж мовного змісту 6. Загальність і локальність (професійна і територіальна).	лекція 4 год. пр. зан. 2 год. сам. роб. 8 год.	2, 5, 9, 10, 14, 15, 24, 33, 34, 35, 39	1. Підготувати презентації до теми. 2. Проілюструвати на конкретних прикладах можливі варіанти мовних норм. 3. Виконати практичні завдання, прикріплені в CLASSROOM	ТЛ – 1,0 ПЗ. – 5,0 СР – 5,0 max – 11,0
Змістовий модуль 2. Комунікативні ознаки культури мовлення					
Тиждень 6 дата,	Тема: Комунікативні якості мови і мовлення	лекція 2 год. пр. зан. -	2, 5, 9, 10, 15, 20,21, 23, 30, 38	1. Скласти таблицю «Комунікативні якості мовлення»	ТЛ – 1,0 ПЗ. – 5,0

академічних годин	План 1. Комунікативні якості мовлення: загальна характеристика. 2. Точність мови та мовлення. Точність предметна і понятійна. 3. Логічність мови та мовлення. 4. Причини помилок у логіці викладу. 5. Чистота мовлення. 6. Багатство мовлення. 7. Виразність мовлення. 8. Доречність мовлення.	сам. роб. 2 год.		2. Підготувати повідомлення «Точність мовлення і причини порушення її» 3. Виконати практичні завдання, прикріплені в CLASSROOM	СР – 3,0 max – 9,0
Тиждень 7 дата, академічних годин	Тема. Правильність і чистота мовлення План 1. Правильність мовлення. Умови дотримання правильності мовлення. 2. Морфологічна і синтаксична правильність мовлення. 3. Чистота мови та мовлення. 4. Суржик як ознака байдужості до і мовлення	лекція 2 год. пр. зан. 2 год. сам. роб. 4 год.	2, 5, 9, 10, 15, 16, 18, 33, 34, 35, 39	1. Підготувати повідомлення «Правильність – головна мовленнєва якість культури мовлення» 2. Виконати практичні завдання, прикріплені в CLASSROOM	ТЛ – 1,0 ПЗ. – 5,0 СР – 2,0 max – 8,0
Тиждень 8 дата, академічних годин	Тема. Точність і логічність мовлення План 1. Точність як ознака культури мовлення. 2. Точність предметна і понятійна. 3. Логічність мови та мовлення. 4. Предметні і понятійна логічність. 5. Причини помилок у логіці викладу. 6. Змістовність мовлення.	лекція 4 год. пр. зан. 2 год. сам. роб. 8 год.	2, 9, 10, 15, 22, 25, 26, 28, 29, 34,	1. Проілюструвати на конкретних прикладах причини порушення точності і логічності мовлення. 2. Виконати практичні завдання, прикріплені в CLASSROOM	ТЛ – 1,0 ПЗ. – 5,0 СР – 5,0 max – 11,0
Тиждень 9 дата, академічних годин	Тема. Багатство, різноманітність і мовлення. доречність мовлення. План 1. Багатство і різноманітність мовлення. Умови досягнення багатства мовлення. 2. Виразність мовлення. 3. Доречність мовлення. 4. Доречність стильова, контекстуальна, ситуативна, особистісно-психологічна.	лекція 4 год. пр. зан. 2 год. сам. роб. 8 год.	2, 5, 9, 10, 15, 25, 26, 29, 31, 34, 35, 42	1. Проаналізувати самостійно дібраний текст щодо його багатства і різноманітності мовних одиниць. Зробити необхідні висновки. 2. Виконати практичні завдання, прикріплені в CLASSROOM	ТЛ – 1,0 ПЗ. – 5,0 СР – 4,0 max – 10,0

9. Система оцінювання та вимоги: форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

Політика оцінювання

Оцінювання (усні відповіді, виконання практичних завдань, аналіз наукової літератури, самостійна й індивідуальна робота за темами, виконання тестових завдань та ін.) здійснюється з дотриманням академічної доброчесності, ґрунтованої на чинних нормативних документах.

Роботи, які здобувачі здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижче (75% від можливої максимальної кількості балів за кожний вид діяльності).

Перескладання пропущених практичних занять, модулів здійснюється за наявності поважних причин (лікарняний, участь у конкурсах, олімпіадах).

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Оцінка відповідає рівню сформованості загальних і фахових компетентностей та отриманих програмних результатів навчання здобувача освіти та визначається шкалою ЄКТС та національною системою оцінювання

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами опанування освітньої компоненти/навчальної дисципліни «Культура українського мовлення», формою семестрового контролю якої є **диф.залік**

Аудиторна робота													К-сть балів	Залік (тести)	Разом
Види робіт	Модуль 1						Модуль 2								
	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12			
ТЛ	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	12,0	20	100
ПЗ	5,0	5,0	5,0			5,0		5,0		5,0	5,0	5,0	40,0		
СР	2,0	2,0	2,0	3,0	3,0	2,0	3,0	2,0	3,0	2,0	2,0	2,0	28,0		
Разом	8,0	8,0	8,0	4,0	4,0	8,0	4,0	8,0	4,0	8,0	8,0	8,0	80,0		
Вибіркові види діяльності (робіт)															
- участь у наукових, науково-практичних конференціях, олімпіадах, конкурсах; - підготовка наукової статті, наукової роботи на конкурс; - неформальна та інформальна освіта здобувача													max 10		
ТЛ – тези лекцій ПЗ – практичне заняття СР – самостійна робота															

Взаємозв'язок між програмними результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Програмні результати навчання (ПРН)	Види робіт	Усне опитування (виступ, доповідь, участь в обговоренні)	Практичні (лабораторні, семінарські) роботи	Письмові роботи
ПРН1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.			+	+
ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти застосовувати їх в практичній діяльності.		+	+	+
ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною мовою.		+	+	+
ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.			+	+

ПРН 14. Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.	+	+	
ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.	+	+	+

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Антисуржик / За заг. ред. О.Сербенської. Львів: Світ, 2003.
2. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови, Львів, 2003. 540 с.
3. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: підруч. Вид. 2-ге, без змін. К.: КНЕУ, 2006. 384 с.
4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
5. Головин Б.Н. Основы культуры речи. М.: Высшая школа, 1988.
6. Задорожний, В. Б. До мовних глибин: етюди з культури мовлення *Бібліотечка Дивослова*. 2010. №4. 56 с.
7. Задорожний, В. Б. Про мову без мовознавства: етюди з культури мовлення *Бібліотечка Дивослова*. 2009. №10. 56 с.
8. Зорівчак, Р. Боліти болем слова нашого...Поради мовознавця. К.: ТОВ Мандрівець, 2008. 176 с.
9. Пентилюк, М.І. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 224 с.
10. Пономарів, О.Д. Культура слова: мовностилістичні поради. – К.: Либідь, 2001. 240 с.
11. Ильяш М.И. Основы культуры речи. – Киев-Одесса, 1984.
12. Олійник Г.А. Виразне читання. Основи теорії: посіб. для вчит. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. 224 с.
13. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика: в 2-х ч. Х.: Основа, 2010.
14. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. К.: Наукова думка, 1976.
15. Струганець Л. Теоретичні основи культури мови: навч. посіб. Тернопіль: ТДПІ, 2007.
16. Томан Іржі Мистецтво говорити. – К., 2009.
17. Ходанич, Л.П. Уроки після школи: Культура мовлення. Ужгород: Інф.-видавн. центр ЗІППО, 2014. 72 с.
18. Ходанич, Л.П. Мистецтво живого слова: вправи з красномовства. Ужгород: Гражда, 2010. 40 с.
19. Честара Дж. Деловой этикет: Паблик рилейшенз для всех и для каждого / Пер. с англ. Л.Бесковой. – М.: Агентство «ФАИР», 2009.

Допоміжні

20. Ботвина Н. Міжнародні культурні традиції: Мова та етика ділового спілкування: навч. посіб. К.: АртЕк, 2000.
21. Веденская Л.А., Павлова Л.Г., Кашаева Е.Ю. Русский язык и культура речи: учеб. пос. для вузов. Ростов-на-Дону: Феникс, 2001.

22. Вилсон Г., Макклафлин К. Язык жестов – путь к успеху. СПб.: Изд-во “Питер”, 2000.
23. Вихованець І.Р. У світі граматики. – К., 2010.
24. Диб’як Н. Дещо про формування сучасної української лексики *Дивослово*. 2006. № 9. С.25.
25. Маркичева Т.Б. и др. Мастерство публичного выступления. М.: Знание, 2009.
26. Мацько Л. І. Риторика / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. К.: Вища школа, 2003. 311с.
27. Паламар Л.М., Кацавець І.М. Мова ділових паперів. К.: Либідь, 2002.
28. Пиз А. Язык телодвижений. Как читать мысли окружающих по их жестам. М.: Эксмо-Пресс, 2008. 272 с.
29. Томан І. Мистецтво говорити. К.: Мистецтво, 2009.
30. Шевчук С. Українське ділове мовлення. К.: Вища школа, 2002.

Словники і довідники

31. Великий тлумачний словник української мови / Упоряд. Т. В. Ковальова. Харків: Фоліо, 2005. 767 с.
32. Великий тлумачний словник. Сучасна українська мова від А до Я / Упоряд. Загнітко А.П. Донецьк: Вид. «Бао», 2008. 704 с.
33. Довідник з культури мови : посібник. За ред. С.Я. Єрмоленко. К.: Вища школа, 2005. 399 с.
34. Словник української мови. У 20-ти т. / Український мовно-інформаційний фонд НАН України; за ред. В. М. Русанівського. — Київ: Наукова думка, 2010. Т.1. А–Б. 911 с.
35. Українська мова: Енциклопедія / Редкол. Русанівський В.М., Тараненко О.О., Зяблюк М.П. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М.П.Бажана, 2004. – 824с.
36. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.

Інформаційні ресурси

37. Академічний тлумачний словник української мови URL: <http://www.mova.info/http://www.mova.info/http://www.mova.info/>
38. Культура мови і культура мовлення вчителя URL: <http://studopedia.org/>
39. Климова К. Я. Мовна норма і культура мовлення студентів URL: <http://eprints.zu.edu.ua/>
40. Поняття «культура мови» і «культура мовлення» URL: elib.lutsk-ntu.com.ua/book/knit/ktpn
41. Орфографічний словник української мови URL: <http://slovnyk.ua/>
42. Словники України URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>; explanatory dictionary of ukraine,
43. Тлумачний он-лайн словник української мови «УКРЛІТ.ORG» URL: ukrlit.org/slovnyk
44. Українська мова. Енциклопедія URL: <http://litopys.kiev.ua/>
45. Українська мова: енциклопедія URL: gneis.org/uk/ukrajinska-mova-encyklopedija/